

החלטת סגן הממונה על המשמעת – פסק דין

1. כנגד הנקבלת, תלמידה לתואר מוסמך בפקולטה למדעי הרוח, הוגשה קובלנה המייחסת לה עבירות של הפרת הוראות בעבודה והונאה בעבודה (סעיפים 29.4 ו-29.3 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח) (להלן – התקנון)). לפי כתב הקובלנה, מבדיקת אחת העבודות הסמינריוניות שהגישה הנקבלת עלה כי העבודה קנויה מאתר UBank, אתר המציע למכירה עבודות אקדמיות.

רקע פרוצדורלי ועובדות המקרה

2. הנקבלת זומנה למספר דיוני הקראה (מקוונים) אך לא התייצבה אליהם. לאור כך, ביום 10.9.2022 הרשעתי את הנקבלת מבלי שהתייצבה לדיון. קבעתי כי לאור ראיות הקבילה – דף האינטרנט בו העבודה מוצעת למכירה באתר UBank ובו המבוא, תוכן העניינים, והביבליוגרפיה – יש להרשיע את הנקבלת בעבירות המיוחסות לה. הוספתי גם כי הנקבלת יכולה לעתור לביטול פסק הדין שניתן שלא בפניה תוך 14 יום (ראו סי' 54.3 לתקנון). הנקבלת עשתה כן – וקבעתי כי פסק דיני הנ"ל מבוטל.

3. ביום 18.9.2022 התקיים לראשונה דיון הקראה (מקוון) בנוכחותה של הנקבלת, בו הודתה בעבירת הפרת ההוראות וכפרה בעבירת ההונאה. לטענתה של הנקבלת, היא לא רכשה את העבודה מהאתר האמור. היא רק נחשפה לדף האינטרנט בו העבודה הוצעה למכירה, שכלל מבוא, תוכן עניינים וביבליוגרפיה – ואכן העתיקה חלקים אלו. לאור גרסתה של הנקבלת, הקבילה הודיעה שבכוונתה לרכוש את העבודה מאתר UBank, וככל שהעבודה תימצא כמועתקת – לבקש להשית את הוצאות רכישת העבודה על הנקבלת.

4. לאחר רכישת העבודה על ידי הקבילה, התברר כי העבודה הועתקה, והנקבלת הודתה גם בעבירת ההונאה. בדיון לעונש, שהתקיים ביום 3.10.2022, הקבילה עתרה לעונש הרחקה בפועל של שנתיים, בנוסף להחזר הוצאות רכישת העבודה (בסך של כ-320 ₪ – עבורו הוצגה קבלה). הקבילה הדגישה את הנסיבות לחומרה. היה מקום להודות בהזדמנות הראשונה – אך הנקבלת הציגה גרסה שקרית והניעה את הקבילה לרכוש העבודה; הנקבלת תלמידת תואר שני; מדובר בעבודת מחקר אקדמית, עבודת סמינר; וברכישתה מגורם חיצוני.

5. הנקבלת ביקשה להקל בעונשה. לטענתה, טרם הגשת העבודה, היא ובני ביתה חלו במחלת הקורונה (בינואר 2022), ועל כן לא היה באפשרותה להגיש העבודה. היא לא רכשה את העבודה בעצמה – אלא ביקשה מאדם אחר שיכתוב את העבודה עבורה. היא הופתעה לגלות שהעבודה נרכשה מאתר UBank. הנקבלת כבר התארגנה לשנת הלימודים תשפ"ג – האחרונה ללימודיה – ולקחה חל"ת. על כן, העונש הראוי, לדעתה, הוא שנת הרחקה, שתחול בתום לימודיה (כלומר, בתום שנת תשפ"ג). החלה מיידית של העונש אינה הוגנת כלפי הנקבלת. באשר לתשלום עבור העבודה, הנקבלת ביקשה, לאור האמור לעיל, לפטור אותה מתשלום זה. בכל מקרה, יש להפחית את סכום ההחזר גם משום שהעבודה הקנויה משמשת את האוניברסיטה בתיק אחר של העתקה באותו קורס.

6. הקבילה התנגדה לטיעוני הנקבלת. לטענת הקבילה, ככל שהנקבלת ביקשה מאדם אחר (ולא רכשה בעצמה מהאתר האמור), היה מקום לטעון כך בדיון ההקראה, ומכל מקום אין זו סיבה להקל בעונשה (השוו לעניין ד-2018-55). שקריה של הנקבלת, והעובדה שלא נטלה אחריות, מצדיקים החמרה בעונשה. נקודת המוצא היא החלה מיידית של העונש, למעט חריגים – שאינם רלוואנטיים לענייננו. על כן, אין מקום לדחות את ריצוי עונש ההרחקה. מסיבות דומות, אין מקום להיעתר לבקשת הנקבלת לפטור אותה מתשלום עבור רכישת העבודה. הקבילה לא נעזרה בעבודה הקנויה בתיק אחר.

עונש ההרחקה הראוי. אני סבור שבעניינינו יש מקום להחמיר עם הנקבלת. יש לתת משקל לעובדת היותה תלמידה ותיקה, לתואר מוסמך; ובכך שמדובר בעניינינו בעבודה סמינריוניות שהועתקה במלואה – מילה במילה. מצופה מתלמיד מוסמך, בפרט בעבודת סמינר, לעמוד בסטנדרט אקדמי גבוה יותר. נסיבות ביצוע ההעתקה – שימוש בעבודה שנרכשה באתר חיצוני (או לכל הפחות הסתייעות באדם אחר והחטאתו) – חמורות (השוו לפסק הדין המנחה בעניין ע-5/2015). הן דורשות ענישה הולמת. היותה של הנקבלת חולה במחלת הקורונה בינואר 2022 לא מצדיקה העתקה, ובטח לא בנסיבות אלו. לבסוף, התנהלותה של הנקבלת מעוררת אי-נוחות, בלשון המעטה. היא בחרה להיעדר מדיוני ההקראה (המקוונים) הראשונים. בדיון ההקראה הראשון אליו התייצבה היא הציגה עמדה שקרית – לפיה העבודה מקורית. בכך הנקבלת הניעה הקבילה לרכוש העבודה מאתר UBank. לאחר רכישת העבודה על ידי הקבילה הנקבלת שינתה גרסתה והציגה עמדה אחרת – לפיה ביקשה מאחר שיכתוב העבודה. עמדה זו תמוהה לאור התפתחות העניינים,¹ ובכל מקרה לא גובתה בראיות (על אף שהנקבלת התבקשה לעשות כן) ואינה רלוואנטית לעניינינו. צר לי כי הנקבלת לא נטלה אחריות על מעשיה. בנסיבות אלו, ולאור התנהלות הנקבלת בהליך המשמעותי, מצאתי לנכון להעמיד את עונשה על שנתיים הרחקה. זאת, בנוסף לפסילת הקורס ולעונש הרחקה על תנאי משמעותי.

7. מועד ריצוי עונש ההרחקה. סעיף 59.3 לתקנון קובע כי במקרה של הרחקה בפועל "העונש יחול מתום הסמסטר שבו ניתן גזר הדין, אלא אם כן הורה הממונה אחרת". הקבילה מבקשת להחיל את עונש ההרחקה מסמסטר א' תשפ"ג – שהחל לפני ימים ספורים. הנקבלת מבקשת לדחות את עונשה עד לתום לימודיה, כלומר, לאחר שנת תשפ"ג.

8. לא מצאתי לנכון לדחות את ריצוי עונש ההרחקה עד תום לימודיה של הנקבלת. ברירת המחדל בתקנון, כאמור, היא תחולה מיידית – ובמקרי הרחקה בפועל, מתום הסמסטר שבו ניתן גזר הדין. דחייה ממועד זה מוצדקת במקרים חריגים, ולא מצאתי לנכון להיעתר לה בעניינינו (והשוו לפסקי הדין ב-ד-20-2022 ו-ד-46-2022 בהם התקיימו נסיבות חריגות שהצדיקו דחיית ריצוי עונש ההרחקה/המרתו במניעת זכאות לתואר).

9. כן מצאתי לנכון להחיל את עונש ההרחקה גם על סמסטר א' תשפ"ג – על אף ברירת המחדל בסעיף 59.3. שאלת ההחלה "רטורואקטיבית" של עונש הרחקה בפועל נדונה באריכות בעניין ע-2/2020 של ערכאת הערעור. בעוד שברירת המחדל בסעיף הנ"ל היא החלת עונש ההרחקה מתום הסמסטר בו ניתן גזר הדין, הסמכות להחיל את עונש ההרחקה גם על הסמסטר בו ניתן גזר הדין קיימת, ולממונה על המשמעת שיקול דעת בהפעלתה.

10. אני סבור שמקרה זה מהווה דוגמא מצוינת להחלה "רטורואקטיבית" כאמור. ההליכים המשמעותיים כנגד הנקבלת החלו בקיץ. התלונה הוגשה בסוף יוני 2022, ודיון ההקראה הראשון נקבע לסוף יולי 2022. לדיון זה לא התייצבה הנקבלת למרות שהוזמנה כדין. דיון נוסף נקבע לתחילת אוגוסט. אך גם אליו לא התייצבה הנקבלת למרות שהוזמנה כדין. לאחר שהנסיונות לאתר את הנקבלת עלו בתוהו, הרשעתי את הנקבלת, ללא התייצבותה, בפסק דיני מיום 10.9.2022. פסק דין זה בוטל לבקשת הנקבלת, וההליכים החלו מחדש. בדיון ההקראה – כזכור, ביום 18.9.2022 – כפרה הנקבלת בעבירת ההונאה וטענה כי העבודה מקורית. לאחר שנרכשה העבודה שינתה הנקבלת גרסה, ובדיון הטיעונים לעונש, ביום 3.10.2022, ביקשה לדחות את ביצוע עונש ההרחקה. ביקשתי מהצדדים למסור מסמכים נוספים עד לאחר החגים, ליום 20.10.2022. פסק הדין ניתן כעת, ימים ספורים לאחר תחילת סמסטר א' תשפ"ג. בנסיבות אלו, על ההרחקה לחול גם על סמסטר א' תשפ"ג. כל דחייה ממועד זה תחתור תחת תכליות הדין המשמעותי ותאפשר לנקבלים לדחות את עונשם תוך התחמקות מהליכים ושינויי גרסה.²

¹ נזכיר שוב כי לפי גרסתה המקורית של הנקבלת היא אכן נחשפה למבוא, תוכן העניינים והביבליוגרפיה – והעתיקה חלקים אלו.
² למעלה מן הדרוש – הנקבלת טוענת כי הרחקה בפועל, שתחול גם על סמסטר א' תשפ"ג, תוביל לפגיעה באורחות חייה ובהתארגנותה לקראת סמסטר א' תשפ"ג. מובן שכל הרחקה פוגעת קשות באורחות חייו של הנקבל. אוסיף כי בעניינינו הובהר לנקבלת, החל מהדיון הראשון אליו היא התייצבה, כי כנקודת מוצא העונש על העתקת עבודה יכלול הרחקה בפועל. קשה לקבל את הטענה כי הנקבלת הסתמכה על כך שלא תורחק בפועל מסמסטר א' תשפ"ג.

11. התשלום עבור רכישת העבודה. תקנון המשמעת מסמיך הטלת עונש כספי (ס' 30.7 לתקנון). השימוש בסעיף זה נעשה במשורה. גם כאן, ענייננו מדגים את המקרה החריג בו סנקציה כספית מוצדקת. למרות האינדיקציות הברורות להעתקה, הנקבלת כפרה בעבירת ההונאה, מה שהצריך את רכישת העבודה לשם בירור העניין. התברר כי העבודה אכן נרכשה מאתר UBank (על ידי הנקבלת או אחר מטעמה). מכאן שהנקבלת שיקרה בדיון ההקראה. על הנקבלת, אם כן, לשאת בהוצאות רכישת העבודה. אינני רואה משמעות לכך שהעבודה הנרכשת עשויה לשמש את האוניברסיטה בהליך אחר.

12. אשר על כן, אני גוזר את עונשה של הנקבלת כדלקמן:

- א. פסילת הקורס נשוא הקובלנה.
- ב. הרחקה בפועל לתקופה של שנתיים. למען הסר ספק – ההרחקה תחול מסמסטר א' תשפ"ג.
- ג. הרחקה על תנאי של שלוש שנים, למשך שלוש שנים מיום חזרתה ללימודים של הנקבלת (אם תחזור).
- ד. החזר הוצאות האוניברסיטה, בסך של 322.90 ₪, שהוצאו על רכישת העבודה המועתקת לאחר כפירת הנקבלת.

פסק הדין ניתן היום, 31.10.2022.

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת